

SXEDIO.G75

23.2.1959: Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΝΕΙ ΤΗ ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΖΥΡΙΧΗΣ- ΛΟΝΔΙΝΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΚΑΙ ΕΞΗΡΕ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΠΟΥ ΕΠΙΚΡΑΤΗΣΕ

Στις **23** Φεβρουαρίου, προηγουμένη της δημοσίευσης των επισήμων εγγράφων για τις συμφωνίες της Ζυρίχης, ο Πρωθυπουργός της Ελλάδας Κωνσταντίνος Καραμανλής ενημέρωσε την Ελληνική Βουλή για τις συμφωνίες.

Στην ομιλία του ο Καραμανλής αφού εξήρε το πνεύμα κατανόησης και συνεργασίας, το οποίο επέδειξαν τόσο οι Πρωθυπουργοί της Τουρκίας όσο και της Αγγλίας, όσο και οι δύο αντιπρόσωποι της Ελληνοκυπριακής και της Τουρκοκυπριακής κοινότητας.

Είπε ο Καραμανλής:

Κύριοι βουλευταί, με βαθείαν ικανοποίησιν, αναγγέλλω εις την Εθνικήν Αντιπροσωπείαν, ότι διά των συμφωνιών, αίτινες υπεγράφησαν εν Λονδίνω, κατά την παρελθούσαν εβδομάδα, η Κύπρος καθίσταται ανεξάρτητος δημοκρατία.

Την σημασίαν των συμφωνιών αυτών δεν νομίζω ότι έχω ανάγκη να εξάρω ο ίδιος. Η ίδρυσις κράτους κυπριακού αυτή καθ' εαυτή αποτελεί ιστορικόν γεγονός την σημασίαν του οποίου ουδεμία αντίρρησις, ουδεμία λεπτομέρεια, ουδεμία επιφύλαξις είναι δυνατόν να μειώση.

Είναι γνωστόν ότι ωρισμένοι εκ των αρχηγών της αντιπολιτεύσεως διειτύπωσαν δημοσία αντιρρήσεις, επί της συμφωνηθείσης εν Λονδίνω λύσεως του Κυπριακού.

Κατόπιν αυτού, η Κυβέρνησις θέτει, όπως οφείλει, πολιτικόν ζήτημα και ζητεί την έγκρισιν της Εθνικής Αντιπροσωπείας επί των συμφωνιών, τας οποίας υπέγραψε.

Το ιστορικόν των διαπραγματεύσεων, αίτινες ωδήγησαν εις τας εν λόγω συμφωνίας θα σας το αναπτύξη, κατά την διάρκειαν της συζητήσεως ο υπουργός επί των Εξωτερικών, ο οποίος άλλωστε υπήρξε και από τους πρωτεργάτας των συναφθεισών συμφωνιών.

Εκείνο, το οποίον επιθυμώ και οφείλω κατά την στιγμήν αυτήν να τονίσω, είναι το πνεύμα της κατανόσεως και της συνεργασίας, το οποίον επέδειξαν τόσο οι πρωθυπουργοί της Τουρκίας και της Μεγάλης Βρετανίας, όσο και οι δύο αντιπρόσωποι των κοινοτήτων της νήσου.

Θα σας αναπτύξω, ήδη κύριοι συνάδελφοι, το περιεχόμενον των συμφωνιών. Θα αναπτύξω λοιπόν το περιεχόμενον των τεσσάρων αυτών βασικών συμφωνιών, διά να δυνηθή η Εθνική αντιπροσωπεία να σχηματίση πλήρη και σαφή αντίληψιν του αποτελέσματος, το οποίον επετύχομεν διά των συμφωνιών της Ζυρίχης και του Λονδίνου.

Αι τέσσαρες βασικά συμφωνία είναι αι ακόλουθοι:

Η πρώτη αφορά την βασικήν διάρθρωσιν της Δημοκρατίας της Κύπρου, η δευτέρα αφορά την συνθήκην εγγυήσεως μεταξύ της Δημοκρατίας της Κύπρου, του Βασιλείου της Ελλάδος, της Τουρκίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας, η τρίτη αφορά την συθήκην συμμαχίας μεταξύ της Δημοκρατίας της Κύπρου, της Ελλάδος και της Τουρκίας και η τετάρτη είναι η δήλωσις της Βρετανικής Κυβερνήσεως περί άρσεως της κυριαρχίας της εκ της νήσου.

Η πρώτη συμφωνία, η περιέχουσα τας βασικάς διατάξεις της διάρθρωσεως της νέας Πολιτείας, εις το πρώτον αυτής άρθρον ορίζει ότι το Κράτος της Κύπρου είναι Δημοκρατία ανεξάρτητος, με προεδρικόν σύστημα. Εν συνεχεία δε καθορίζονται τα βασικά όργανα της Πολιτείας.

Η συμφωνία προβλέπει τον θεσμόν του προέδρου και του αντιπροέδρου της Δημοκρατίας. Ο Πρόεδρος θα

εκλέγεται υπο της ελληνικής κοινότητας, ο δε αντιπρόεδρος υπο της τουρκικής κοινότητας.

Εν συνεχεία προβλέπει δεκαμελές Συμβούλιον, με επτά Ελληνας Υπουργούς και τρεις Τούρκους.

Προβλέπει την ύπαρξιν εθνικής Αντιπροσωπείας με σύνθεσιν κατά **70%** από Ελληνας και κατά **30%** από Τούρκους.

Εν συνεχεία προβλέπει την ύπαρξιν εθνικού κυπριακού στρατού μικράς κατ αρχήν δυνάμεως, με σύνθεσιν **60%** εξ Ελλήνων και **40%** εκ Τούρκων.

Τα Σώματα Ασφαλείας, των οποίων η δύναμις κατά την πρώτη περίοδον προβλέπεται ότι θα είναι **2.000** άνδρες, συντίθενται κατ αναλογίαν **70%** Ελλήνων προς **30%** Τούρκων, όλαι δε αι κρατικάί υπηρεσίαι και όλη η διοίκησις συντίθενται κατά την αυτήν αναλογίαν, **70%** προς **30%**.

Οπως ετόνισα ο πρόεδρος και ο αντιπρόεδρος καθώς και η Βουλή των Αντιπροσώπων θα εκλεγωνται αντιστοιχως από τας δύο κοινότητας. Θα ήτο ίσως χρήσιμον διά το ενιαίον της Πολιτείας να υπήρχε και ενιαίον εκλογικόν σώμα, αλλ αυτό δεν θα ήτο ορθόν, διότι θα υπήρχεν ο κίνδυνος καταχρήσεως της δυνάμεως της πλειοψηφίας κατά τρόπον, ώστε αύτη να εκλέγη εκείνους εκ της μικροτέρας κοινότητας τους οποίους η ιδία η πλειοψηφία θα επεθύμει.

Αυτά είναι τα βασικά όργανα, τα οποία προβλέπει η σύμβασις δια την νέαν Πολιτείαν.

Πέραν αυτού προβλέπεται η ύπαρξις δυο κοινοτικών Βουλών, η αρμοδιότης όμως των οποίων είναι σαφώς καθωρισμένη και περιορισμένη.

Υπάρχει τεκμήριον αρμοδιότητος υπέρ της Βουλής των Αντιπροσώπων, θεσπιζομένου ότι αι κοινοτικάί Βουλαί θα ασχολούνται μόνον με θέματα κοινοτικά και εκπαιδευτικά, θρησκευτικά και προσωπικής καταστάσεως.

Αι κοινοτικάί βουλαί θα έχουν το δικαίωμα να επιβάλλουν εισφοράς προσωπικάς, όχι φόρους ή δασμούς, αλλά προσωπικάς εισφοράς εις τα τέλη των κμοινοτήτων αυτών, προκειμένου να εκπληρώσουν τους

ειδικούς σκοπούς, διά τους οποίους αυτά συνιστώνται, δηλαδή προκειμένου να εξυπηρετήσουν θέματα υπαγόμενα εις την αρμοδιότητα των, ήτοι θέματα κοινοτικά, εκπαιδευτικά, θρησκευτικά και προσωπικής καταστάσεως.

Πέραν αυτού προβλέπεται η ύπαρξις ενός Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου, το οποίον θα προεδρεύεται από ουδέτερον και εις το οποίον θα είναι δυνατόν να προσφεύγη εκατέρα των κοινοτήτων, όταν θα κρίνη ότι μία απόφασις του Υπουργικού Συμβουλίου ή ένας νόμος είναι μεροληπτικός εις βάρος αυτών.

Βάσις όμως της προσφυγής εις την περίπτωσιν αυτήν θα είναι αποκλειστικώς το στοιχείον της μεροληψίας. Το Συνταγματικόν Δικαστήριον θα έχη το δικαίωμα, εάν διπιστώση ότι υπάρχει μεροληψία της μιας κοινότητος εις βάρος της άλλης, να διορθώνη, να τροποποιή ή να αναπέμψη τον νόμον ή την απόφασιν εις το Υπουργικόν Συμβούλιον ή εις την Βουλήν των Αντιπροσώπων.

Εάν δεν υπάρχη το ειδικόν τούτο στοιχείον της μεροληψίας, το Δικαστήριον θα είναι υποχρεωμένον να επικυρώση τον νόμον, οπότε θα είναι υποχρεωτική διά την Κυβέρνησιν η δημοσίευσις του και η ισχύς του. Πέραν αυτού, εγένετο αποδεκτόν, συμφωνούντων των εκπροσώπων αμφοτέρων των κοινοτήτων, όπως εις τας πεντε μεγάλας πόλεις, υπάρχουν ιδιαίτεροι δήμοι, διά τον λόγον ότι υπήρχε πάντοτε το παράπονον και η εντύπωσις ότι αι συνήθως σαφώς κεχωρισμένοι συνοικίαι της μικροτέρας κοινότητος ήτο δυνατόν να αδικούνται, κατόπιν μάλιστα των γεγονότων, τα οποία εμεσολάβησαν και των αντιθέσεων, αι οποίαι εδημιουργήθησαν.

Παραβλέπεται, όμως, διά την περίπτωσιν αυτήν, ότι μετά την πρώτην τετραετιαν είναι δυνατόν, συμφωνούντος του Προέδρου και του αντιπροέδρου, να επανέλθουν αι πέντε πόλεις εις το καθεστώς του ενιαίου δήμου.

Υπάρχουν και άλλαι αρκετά ουσιώδες

λεπτομέρειαι, αι οποίαι αφορούν την συγκρότησιν και λειτουργίαν του πολιτεύματος, αλλά διά να τας αποδώσω όλας θα απαιτείτο πολύς χρόνος και ανάγνωσις ολοκλήρων των κειμένων.

Διά τον λόγον αυτόν επροτίμησα, διά των ανακοινώσεων μου να ανακοινώσω τας βασικάς, τας κυριωτέρας διατάξεις των συμφωνιών αυτών και έδωσα εντολήν ήδη όπως κατατεθή εις το Προεδρείον της Βουλής και αποσταλή αμέσως εις τους αρχηγούς των κομμάτων και εις τον τύπον το πλήρες κείμενον όλων των συμφωνιών, εις τρόπον ώστε να λάβουν αι συμφωνίαι αύται ευρείαν δημοσιότητα.

Προβλέπεται ότι εκ των τριών σωμάτων, του στρατού, της χωροφυλακής και της αστυνομίας πόλεων, των δυο θα αρχηγεύουν εκάστοτε Έλληνες και του ενός θα αρχηγεύη εκάστοτε Τούρκος.

Αυταί, επαναλαμβάνω, κύριοι συνάδελφοι, είναι αι κυριώτεραι, αι βασικώτεραι διατάξεις της πρώτης συμφωνίας, η οποία αφορά την διάρθρωσιν της νέας Πολιτείας.

Εκτός του Συνταγματικού Δικαστηρίου, ιδρύεται και Ανωτατον Δικαστήριον, αντίστοιχον προς τον ιδικόν μας Άρειον Πάγον, του οποίου επίσης προεδρεύει ουδέτερος. Η σύνθεσις του δικαστικού σώματος θα είναι επίσης **70** προς **30**, αλλά θα δύναται ο Άρειος Πάγος, εκτιμών τας ειδικάς εκάστοτε περιπτώσεις, να συνθέτη αναλόγως με την κρινομένην περίπτωσιν, το δικαστήριον εξ Ελλήνων ή Τούρκων.

Πέραν αυτών, καθιερούται δικαίωμα αρνησικυρίας διά τον πρόεδρον και τον αντιπρόεδρον, αλλά ουσιαστικώς διά τον αντιπρόεδρον, διότι ο πρόεδρος διαθέτων την πλειοψηφίαν, δεν έχει ανάγκην να αντιτάξη την θέλησιν του εις τας ληφθείσας αποφάσεις, δεδομένου ότι η απόφασις θα ανήκη εις αυτόν.

Το δικαίωμα αρνησικυρίας αφορά θέματα εξωτερικής εθνικής αμύνης και ασφαλείας, αλλά αφορά ωρισμένα μόνον θέμαστα εξ αυτών.

Ούτω, εγένετο δεκτόν ότι η νέα Πολιτεία δύναται να μετέχη όλων των οργανισμών και όλων των συμμαχιών, εις τας οποίας μετέχει η Ελλάς και η Τουρκία, χωρίς εις την περίπτωσιν αυτήν να είναι δυνατόν να ασκείται το δικαίωμα της αρνησικυρίας.

Επίσης, εις τας περιπτώσεις εθνικής αμύνης και εσωτερικής ασφαλείας προσδιορίζονται περιοριστικώς τα θέματα επί των οποίων θα είναι δυνατόν να ασκείται το δικαίωμα της αρνησικυρίας.

Αυτό το δικαίωμα της αρνησικυρίας κατ' ουσίαν περιωρίσθη μόνον εις τα θέματα εκείνα επί των οποίων θα ήτο δυνατόν η μεγαλύτερα κοινότης, καταχρωμένη της υπεροχής της ή να λάβη μέτρα και αποφάσεις αδίκους και μεροληπτικές κατά της μικροτέρας κοινότητος ή να λάβη αποφάσεις επί της εξωτερικής πολιτικής στρεφόμενας κατά της Τουρκίας ή κατά της Ελλάδος.

Αντιλαμβάνεσθε ότι ήτο εύλογον το αίτημα των συνομιλητών μας, όταν τους καλούμε να συμπράξουν εις την δημιουργίαν μιας νέας ανεξαρτήτου Πολιτείας, όπως μη είναι δυνατό η Πολιτεία αυτή, μετά τινα χρόνον καταστή όργανον εξωτερικής πολιτικής στρεφόμενης εναντίον αυτών.

Εφ' όσον δεν έχομεν την πρόθεσιν να κάμωμεν κατάχρησιν της υπεροχής μας και εφ' όσον δεν έχομεν υστεροβουλίαν εναντίον των συμφωνιών τας οποίας υπογράφομεν, ήτο εύλογον, αποδεικνύοντες την καλήν μας πίστιν, να δεχθώμεν το δικαίωμα αυτό της αρνησικυρίας, αλλά επαναλαμβάνω, δια τας περιπτώσεις ειδικώς εκείνας, αι οποίαι ήσαν απαραίτητοι ως εγγύησιν κατά του κινδύνου καταχρήσεων της εξουσίας από μέρος της μεγαλύτερας κοινότητος.

Αυτη είναι η πρώτη συμφωνία, η οποία περιέχει τας βασικάς διατάξεις της διαρθρώσεως και της λειτουργίας της νέας Πολιτείας.

Πέραν αυτής υπάρχει η συνθήκη εγγυήσεως της ανεξαρτησίας και ακεραιότητος της νέας Πολιτείας, συνθήκη την οποίαν υπογράφουν αι τρεις Κυβερνήσεις και οι δύο εκπρόσωποι του κυπριακού λαού.

Διά της συνθήκης αυτής τα τέσσερα συμβαλλόμενα μέρη εγγυώνται την ανεξαρτησίαν και ακεραιότητα της νέας Πολιτείας.

Το μεν ιδρυόμενον νέον κράτος αναλαμβάνει την υποχρέωσιν να αποθαρρύνη και να προλάβει πάσαν εκδήλωσιν αποβλέπουσαν εις την κατάργησιν της ανεξαρτησίας και εις την Ένωσιν ή την διχοτόμησιν, αι δε τρεις Κυβερνήσεις αναλαμβάνουν την υποχρέωσιν, εγγυώμεναι το καθεστώς της ανεξαρτησίας κατόπιν κοινής δηλώσεως, εάν υπάρξη περίπτωσις παραβιάσεως του καθεστώτος της ανεξαρτησίας, να παρέμβουν και να το αποκαταστήσουν, δηλαδή η παρέμβασις των τριών Κυβερνήσεων προβλέπεται διά την περίπτωσιν καθ ην θα επιχειρείτο παραβιάσις του καθεστώτος της ανεξαρτησίας και με μόνον και αποκλειστικόν σκοπόν την αποκατάστασιν της ανεξαρτησίας.

Τρίτη συνθήκη είναι η συνθήκη συμμαχίας μεταξύ Ελλάδος, Κύπρου και Τουρκίας.

Η συμμαχία αυτή εκρίθη σκόπιμος και διά την ασφάλειαν της νέας Πολιτείας, την εσωτερικήν και πρωτίστως την εξωτερικήν, εφ όσον μία νέα Πολιτεία θα απαιτηθή χρόνος διά να αποκτήση δυνάμεις επαρκείς προς προστασίαν, αλλά και διότι αι δύο Κυβερνήσεις, Αθηνών και Αγκύρας, είναι αποφασισμένοι μετά την διευθέτησιν του Κυπριακού, να καθιερώσουν μόνιμον και στενήν συνεργασίαν προς προστασίαν των κοινών των συμφερόντων.

Ως έκφρασις της συμμαχίας αυτής και διά την πραγματοποίησιν αυτού του σκοπού, της κοινής ημών αμύνης συνιστάται κοινόν Στρατηγείον των τριών χωρών Ελλάδος, Κύπρου και Τουρκίας, το οποίον θα τελή υπό την εναλασσομένην αρχηγίαν του εκπροσώπου εκάστης των τριών χωρών και θα εδρεύη εν Κύπρω.

Το Στρατηγείον αυτό θα έχη κατά πρώτον λόγον ως βάσιν τον κυπριακόν στρατόν, ο οποίος θα απαρτίζεται κατά την πρώτην περίοδον εκ 2.000 ανδρών, θα μετέχουν δε οι μεν Έλληνες με 950 οι δε Τούρκοι με 650 αξιωματικούς και στρατιώτας.

Αι δυνάμεις αυταί θα αποτελούν, ως έκφρασις

της συμμαχίας των τριών χωρών, το κοινό Στρατηγείον, το οποίον θα εξυπηρετή κοινήν άμυναν των τριών χωρών.

Δεν θα ήθελα να αναλύσω από τούδε τας σκέψεις εκείνας, αίτινες ωδήγησαν εις την διατύπωσιν αυτών των συμφωνιών. Προτιμώ να ακούσω ποία κενά μένουν εις την σκέψιν των μελών της Εθνικής αντιπροσωπείας, διά να εξηγήσω κατόπιν, προς υποβοήθησιν της τελικής κρίσεως εκάστου εξ υμών, το πνεύμα το οποίον επεκράτησε διά να προσδιορισθούν, όπως προσδιωρίσθησαν, αι καθ' έκαστον διατάξεις των συμφωνιών.

Τετάρτη συμφωνία είναι είναι εκείνη, η οποία εγένετο διά μονομερούς δηλώσεως της βρετανικής Κυβερνήσεως, την οποίαν απεδέχθησαν τόσον αι Κυβερνήσεις Αθηνών και Αγκύρας, όσον και οι εκπρόσωποι των δυο κοινοτήτων, δηλώσεως διά της οποίας αίρεται η βρετανική κυριαρχία από την Κύπρον, πλην δύο περιοχών, εις τας οποίας οι Αγγλοι θα διατηρήσουν βάσεις.

Πέραν των βάσεων αυτων, επί των οποίων θα διατηρήση δικαιώματα κυριαρχικά η Μεγάλη Βρετανία, η δήλωσις προέβλεψε και τας ευκολίας εκείνας, αι οποία είναι απαραίτητοι διά την εξυπηρέτησιν των βάσεων.

Κύριοι βουλευταί, δεν ήτο δυνατόν από του βήματος να αναγνώσω και τας οκτώ υπογραφείσας συμφωνίας, καταπονών την Βουλήν. Εξέθεσα το ουσιαστικόν περιεχόμενον των συμφωνιών, των οποίων τα κείμενα, αφού μετά των δηλώσεων αποδοχής των, έχουν τεθή κατόπιν εντολής μου ήδη εις την διάθεσιν σας.

Δι ειδικής τέλος συμφωνίας, συνιστώνται τρεις επιτροπαί.

Η πρώτη εξ αυτών θα ασχοληθή με το Σύνταγμα της νέας Πολιτείας, εδρεύουσα εν Κύπρω, η δευτέρα επιτροπή, η οποία θα έχη περίπου την μορφήν και οιωνεί τον χαρακτήρα προσωρινής Κυβερνήσεως, η

οποία θα εδρεύη επίσης εν Κύπρω, θα ασχοληθή με την διαδικασίαν της σταδιακής μεταβιβάσεως των εξουσιών.

Η τρίτη επιτροπή, η οποία θα εδρεύη εν Λονδίνω, θα ασχοληθή με θέματα νομικά και οικονομικοτεχνικά, σχέσιν έχοντα με την εφαρμογήν των συμφωνιών περί ιδρύσεως του νέου κράτους.

Επίσης πέραν αυτών των συμφωνιών συνεφωνήθη όπως χορηγηθή εις το συντομώτερον χρονικόν διάστημα γενική αμνηστία. Ηδη από σήμερον ήρχισεν εφαρμοζόμενον κατά τρόπον ευρύτατον το μέτρον της αμνηστίας.

Αλλά, διότι υπάρχουν διάφοροι κατηγορίαί και δι εκάστην κατηγορίαν, σύμφωνα με τους αγγλικούς νόμους, θα πρέπει ν ακολουθηθή διάφορος διαδικασία, αφέθη να μελετηθή ο τρόπος της διαδικασίας διά την αμνηστίαν εκάστης κατηγορίας.

Εχω την εντύπωσιν ότι εντός ολίγων ημερών οι μιν κρατούμενοι εις τα στρατόπεδα συγκεντρώσεως θα απολυθούν πάντες, διά δε τους άλλους, τους καταδικασθέντας διά σωματικής βλάβας ή διά τους αγωνιζομένους διά την ελευθερίαν της Κύπρου, θα ληφούν ειδικά μέτρα αμνηστεύσεως των.

Πέραν αυτών, συνεφωνήθη όπως όλη αυτή η διαδικασία συγκροτήσεως της νέας Πολιτείας συντελεσθή εντός δώδεκα μηνών κατ ανώτατον όριον. Δηλαδή είναι δυνατόν η συγκρότησις της νέας Πολιτείας να πραγματοποιηθή ενωρίτερον. Αλλά διά της συμφωνίας προβλέπεται ότι το βραδύτερον θα πραγματοποιηθή εντός δώδεκα μηνών. Το όριον τούτο ετέθη διότι δεν ήτο δυνατόν εκ των προτέρων να προσδιορίση κανείς τας τεχνικάς δυσκολίας, τας οποίας αι διάφοραι επιτροπαί, αι οποίαι επελήφθησαν του έργου της συγκροτήσεως της νέας Πολιτείας, θα συναντήσουν.

Τέλος συνεφωνήθη όπως αι Κυβερνήσεις Ελλάδος και Τουρκίας προτείνουν την νέαν Πολιτείαν ως μέλος του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών.

Κύριοι συνάδελφοι, αυτό είναι το

περιεχόμενον των συμφωνιών, διά των οποίων η Κύπρος καθίσταται ανεξάρτητος Πολιτεία.

Προ εξ μηνών, όπως θα ενθυμείσθε, ο ηγέτης των Κυπρίων, Αρχιεπίσκοπος Μακάριος, συμφωνησάσης της Ελληνικής Κυβερνήσεως, επρότεινεν ως λύσιν του κυπριακού προβλήματος, την δεσμευμένην ή ηγγυημένην ανεξαρτησίαν.

Την πρότασιν αυτήν του Αρχιεπισκόπου απέκρουσαν τότε αυζητητί τόσον η βρετανική όσον και η τουρκική Κυβέρνησις. Την απέκρουσε δε ή μάλλον δεν την υιοθέτησε και ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών.

Ηδη, μετά εξάμηνον, η ανεξαρτησία της Κύπρου, παρά τους περιορισμούς και τας επιφυλάξεις και τας ατελείας τας οποίας είναι δυνατό να εμφανίζη ένα νέον πολίτευμα, καθίσταται πραγματικότης.

Η εξέλιξις αυτή, από της στιγμής που διεκηρύξαμεν ότι δεχόμεθα και επιδιώκομεν την ηγγυημένην ανεξαρτησίαν μέχρι της στιγμής, καθ ην η ανεξαρτησία αύτη επραγματοποιήθη, η εξέλιξις αύτη, ήτις έλαβε χώραν εντός έξ μηνών, ισχυρίζομαι ότι υπήρξε μία εξέλιξις ευτυχής θαυμασία πέραν και των ιδικών μας προσδοκιών.

Η Κυβέρνησις δεν ισχυρίζεται ότι διά των συμφωνιών αυτών εδημιούργησε την ιδανικήν Πολιτείαν του Πλάτωνος. Αλλωστε, όπως γνωρίζετε η μορφή αυτή της Πολιτείας δεν ανεκαλύφθη ακόμη. Πιστεύω όμως ότι διά των συμφωνιών αυτών επέτυχε δύο τινά: Πρώτον να αποδώση εις τους Κυπρίους την ελευθερίαν των και δεύτερον να τερματίση, κατά τρόπον εθνικώς αξιοπρεπή έναν αγώνα, αι διακυμάνσεις και η τελική έκβασις του οποίου ήτο δυνατόν να βλάψουν θανασίμως τα γενικώτερα εθνικά συμφέροντα.

Διά των συμφωνιών αυτών, επαναλαμβάνω, αποδίδεται εις τους κυπρίους η ελευθερία των και παρέχεται εις αυτούς η δυνατότης να αγωνισθούν ήδη διά την ευημερίαν των. Απόκειται εις αυτούς να αξιοποιήσουν την ελευθερίαν αυτήν και να κατακτήσουν την ευημερίαν των.

Είμαι βέβαιος ότι μεταξύ των δυο κοινοτήτων θα υπάρξει αρμονική συνεργασία, θα επικρατήσει το πνεύμα της συνεργασίας, εις τόπον ώστε, να καταστή δυνατόν και ομαλώς να λειτουργήσει το πολίτευμα, αλλά ινα δημιουργηθή μία ευημερία διά τον λαον της Κύπρου, λαμβανόμενον εν τω συνόλω του.

Αλλωστε, το πνεύμα αυτό της συνεργασίας είναι αποφασισμένοι να το ενισχύσουν, δίδουσαι εμπράκτως το παράδειγμα, αι Κυβερνήσεις Ελλάδος και Τουρκίας.

Δεν έχω ανάγκην να τονίσω την εξαιρετικήν σημασίαν, την οποίαν έχει διά τας δύο χώρας η αποκατάστασις της συνεργασίας Ελλάδος και Τουρκίας.

Είναι θέμα το οποίον ετονίσθη κατ επανάληψιν και το οποίον μας απησχόλησεν από πολλών ετών.

Κατ επανάληψιν μάλιστα εις την αίθουσαν αυτήν διειτυπώθη η παρατήρησις, ότι υπήξε σφάλμα της ελληνικής πολιτικής, ότι ηγνόησεν, όταν απεφάσισε να ανακινήση το Κυπριακόν, τον τουρκικόν παράγοντα. Και γνωρίζετε ότι εγένετο όχι μόνον παρατηρήσεις, αλλά και συστάσεις, από πολλών πλευρών της αιθούσης ταύτης, όπως αποφευχθή η εκράχυνσις των σχέσεων της Ελλάδος με την Τουρκίαν.

Διότι όλοι σχεδόν εις την αίθουσαν αυτήν αντιλαμβάνονται και αναγνωρίζουν ότι η συνεργασία και η συμμαχία με την Τουρκίαν είναι αναγκαία, δι αμφοτέρως.

Το ίδιον ισχύει διά τας σχέσεις μας με την Μεγάλην Βρετανίαν, τας οποίας επιθυμούμεν στενάς, όπως υπήρξαν αύται κατά τα **120** έτη του ελευθέρου βίου μας.

Τονίζω ότι αι συμφωνίαι αυταί, και το πολίτευμα της Κύπρου στηρίζονται επί του πνεύματος της συνεργασίας των δύο κοινοτήτων.

Εάν κύριοι συνάδελφοι, δεν επικρατήσει το πνεύμα αυτό, και το ιδανικώτερον πολίτευμα, δεν θα ήτο δυνατόν να λειτουργήσει ομαλώς και να αποδώση καρπούς.

Εάν αντιθέτως, επικρατήσει το πνεύμα της

συνεργασίας και του κοινού συμφέροντος, τότε όλα θα βαδίσουν καλώς.

Διότι και εάν, προς αποτροπή των καταχρήσεων, εθεσπίσθησαν διατάξεις, οι οποίες ενδεχομένως δισχεράνουν κάπως την λειτουργία του πολιτεύματος, εφ' όσον υπάρξει πρωτανεύση η συνείδησις του κοινού συμφέροντος, είμαι βέβαιος ότι, προΐόντος του χρόνου, ουδόλως θα επηρεάζουν την ομαλή λειτουργία του πολιτεύματος.

Το πνεύμα τούτο της συνεργασίας των δυο κοινοτήτων είναι απαραίτητον, διότι αποτελεί μίαν πραγματικότητα, η παρουσία αμφοτέρων εις τον αυτόν χώρον.

Αι δύο Κυβερνήσεις Ελλάδος και Τουρκίας είναι αποφασισμένοι το πνεύμα τούτο της συνεργασίας να το ενισχύσουν εις τρόπον ώστε, να διαλυθούν αι δημιουργηθείσαι δυσπιστίαι και αι ψυχολογικά αντιδράσεις κατά τα τελευταία πέντε έτη.

Κύριοι βουλευταί, θα έχω την ευκαιρίαν, μετά την ανάπτυξιν των απόψεων της αντιπολιτεύσεως, ενδεχομένως δευτερολογών, να αναλύσω πληρέστερον τόσον το περιεχόμενον των συμφωνιών αυτών, όσον και το πνεύμα και την σκοπιμότητα, η οποία ωδήγησεν εις την σύναψιν των.

Γνωρίζω ότι δεν δύναμαι να αναμένω από την αντιπολίτευσιν να χαρακτηρίση την Κυβέρνησιν. Γνωρίζω όμως ότι υπάρχουν εις την ιστορίαν των Εθνών περιστάσεις εξαιρετικάί, κατά τας οποίας η αντιπολίτευσις οφείλει να λησμονή ότι είναι αντιπολίτευσις.

Πιστεύω ότι μία τοιαύτη εξαιρετική περίστασις, είναι και η παρούσα. Πιστεύω κύριοι συνάδελφοι ότι, ανεξαρτήτως πολιτικής τοποθετήσεως, με οδηγόν μοναδικόν την εθνικήν σας συνείδησιν, θα πράξητε εκείνο, το οποίον επιβάλλει το συμφέρον της Κύπρου, αλλά και το γενικώτερον εθνικόν συμφέρον".